

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas un kultūras mantojums kopējā ainavas telpā

Aldis Liepiņš
Vecākais eksperts, Vidzemes reģionālā administrācija
aldis.liepins@daba.gov.lv

19.03.2019. Cēsis

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas mantojums

Konkrētai teritorijai raksturīgais, tipiskais dabas apstākļu komplekss, kas var būt teritorijas attīstības resurss.

Latvijas dabas mantojumu veido:

- saimnieciski izmantojamie nogulumieži;
- augsnes;
- ledāja veidotās reljefa formas;
- jūra un iekšējais hidrogrāfiskais tīkls;
- bioloģiski daudzveidīgā dzīvā daba, ko pārstāv gandrīz vai 30 tūkst. augu un dzīvnieku sugu

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas mantojums

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas:

- Nacionālie parki
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts
- Dabas rezervāti
- Aizsargājamo ainavu apvidi
- Aizsargājamās jūras teritorijas
- Dabas parki
- Dabas liegumi
- Dabas pieminekļi (ģeoloģiskie objekti, koki, alejas, dendroloģiskie stādījumi)
- Mikroliegumi (*Natura 2000*)

Ietver tikai nelielu daļu no dabas mantojuma !

Dabas aizsardzības
pārvalde

Kultūras mantojums

Kultūras mantojums ir cilvēka garīgās darbības liecība materiālā vai nemateriālā formā.

Kultūras mantojums sastāv no uzkrātu resursu kopuma, kas saņemti mantojumā no pagātnes un kas, neatkarīgi no piederības, indivīdu un sabiedrības uztverē tiek uzskatīti par vērtību, pārlicības, zināšanu, tradīciju atspoguļotājiem un paudējiem. Tas ietver arī vidi, kas izveidojusies cilvēku un vietu mijiedarbībā laikiem ejot.

Kultūras mantojuma nozīmīgākā daļa ir **kultūras pieminekļi** – vietas un objekti, kam valstiskā līmenī ir piešķirts juridisks statuss.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Kultūras pieminekļi

Kultūras pieminekļi ir kultūrvēsturiskā mantojuma daļa:

kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisko notikumu norises un ievērojamu personu darbības vietas), kā arī atsevišķi kapi, ēku grupas un atsevišķas ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un **kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas valsts un tautas, kā arī starptautiskajām interesēm.**

Dabas aizsardzības
pārvalde

Kultūras pieminekļu veidi

Nekustamie kultūras pieminekļi:

- atsevišķi objekti - ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, atsevišķas apbedījuma vietas;
- kompleksi objekti – arheoloģiskās senvietas, arhitektūras ansambļi un kompleksi, pilsētu un citu apdzīvoto vietu vēsturiskie centri, ielas, laukumi, kvartāli, kultūrslānis, kapsētas, kultūrvēsturiskas ainavas, piemiņas vietas, vēsturiskas vietas un teritorijas.

Kustamie kultūras pieminekļi.

Ietver tikai nelielu daļu no kultūras mantojuma!

Dabas aizsardzības
pārvalde

Citas nozīmīgas dabas un kultūras mantojuma vietas un objekti

- Senās apmetņu vietas, muižas, vecsaimniecības, senās darbnīcas un to elementi, dzirnavas, krogi
- Koki un koku grupas (piemiņas, nostāstu un savdabīgie koki, birzis, parki, alejas)
- Senie ceļi, tilti, pārceltuvju vietas, robežakmeņi
- Kokogļu dedzināšanas, kaļķu un darvas cepļu vietas, dravas koki, medību pilis, senie briežu dārzi
- Senās kuģu būves vietas, senās zvejnieku sētas
- Militārās būves un kauju norises vietas, apbedījumu vietas, piemiņas vietas un pieminekļi
- Sakrālās vietas (kulta vietas un to elementi)
- Nostāstu un mītiskās vietas: avoti, alas, kalni, u.c
- Kultūras, izglītības un sabiedriskās dzīves norišu vietas (senās skolas, dzīves un piemiņas vietas)

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas aizsardzības
pārvalde

Ainaviskā pieeja dabas un kultūras mantojuma aizsardzībā

- Ģeogrāfiska, vēsturiska un antropoloģiska pieeja, kuru izmantojot praksē neatdala dabas un kultūras mantojumu.
- Katrs kultūras un dabas piemineklis atrodas kādā vietā – unikālā novietnē, un ir neatņemama daļa no **kultūrainavas veseluma**. Kultūras vai dabas pieminekļa fizisko un nozīmju situāciju nosaka mijiedarbība ar tā apkārtējo dabas, vēsturisko, sociālo un ekonomisko vidi.

Dabas aizsardzības
pārvalde

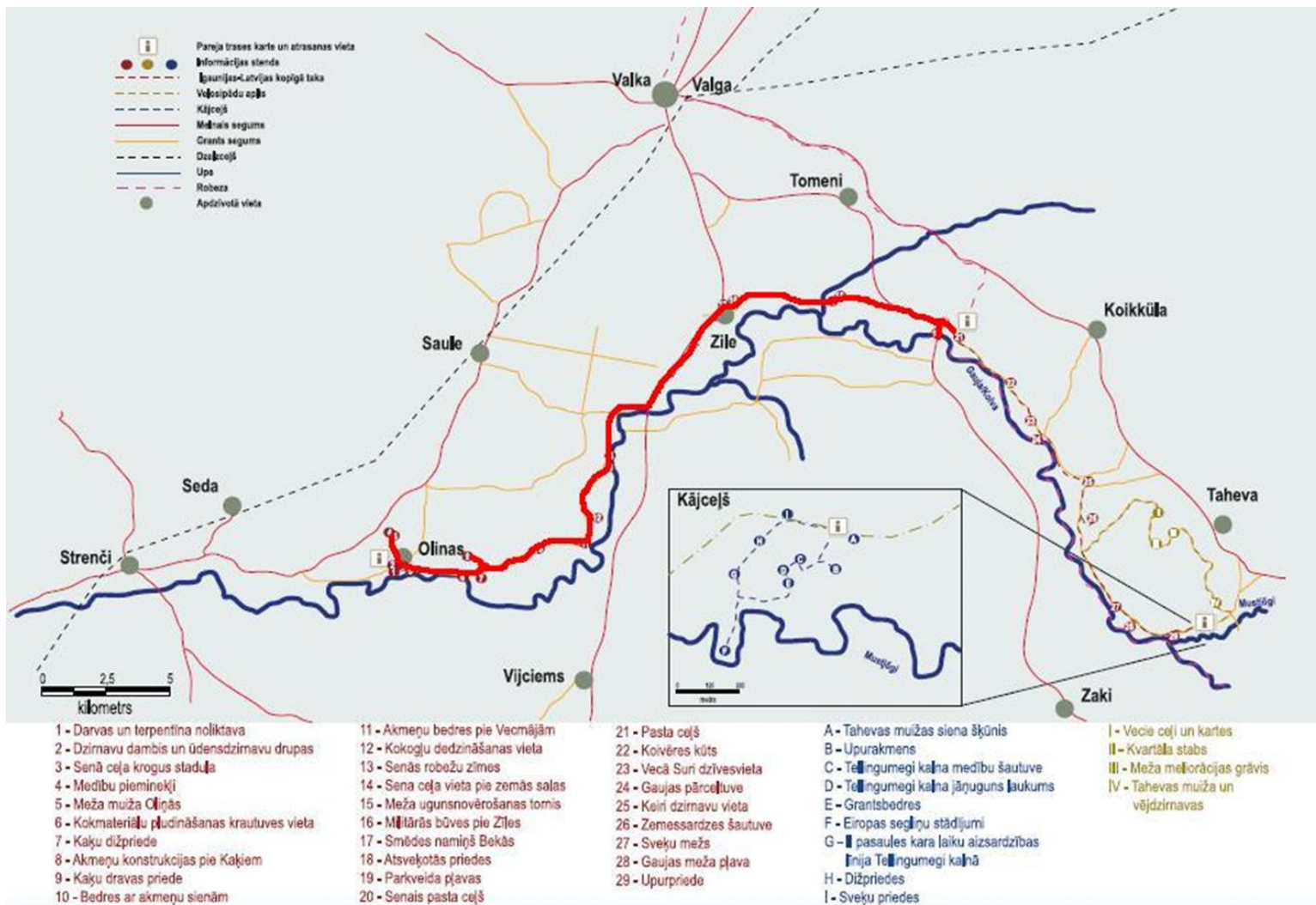
Kultūrainavas telpas

- Reģions
 - Novads
 - Pilsēta, ielas, laukumi, kvartāli
 - Ciems
 - Vietējā, lokālā
 - U.c.
-
- Īpaši aizsargājamā dabas teritorija

Dabas un kultūras mantojuma izcelšanas piemērs

Dabas aizsardzības pārvalde

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aldis Liepiņš

Vecākais eksperts, Vidzemes reģionālā administrācija

Aldis.liepins@daba.gov.lv

Arta Krūmiņa

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta koordinatore,
Vidzemes reģionālā administrācija

Arta.krumina@daba.gov.lv